

Hebrew Writers Association in Israel

שלשה מכתבים המדברים בעדם

Author(s): א. י. ברור and משה שמיר, רפאל ויזר

Source:

Moznaim /

מאזנים

Vol. No. 6 / 1973), pp. 440-441 מאי

Published by: Hebrew Writers Association in Israel

Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/23870062>

Accessed: 22-04-2018 09:17 UTC

Your use of the JSTOR archive indicates your acceptance of the Terms & Conditions of Use, available at <http://www.jstor.org/page/info/about/policies/terms.jsp>

JSTOR is a not-for-profit service that helps scholars, researchers, and students discover, use, and build upon a wide range of content in a trusted digital archive. We use information technology and tools to increase productivity and facilitate new forms of scholarship. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

Hebrew Writers Association in Israel is collaborating with JSTOR to digitize, preserve and extend access to *Moznaim* / מאזנים.

JSTOR

<http://www.jstor.org>

שלשה מכתבים המדברים בעדם

א.

לכבוד

מר ר. וייזר

יד עגנון

האוניברסיטה העברית

ירושלים.

15.3.73

א. נ.,

אנא, האר עיני בשאלה הבאה :

מה שכתב יצחק קומר על גבו של בלק היה, לפי מהדורת כל הכתבים, כלב משוגע. האפשר, כי באחת המהדורות הקודמות היה הנוסח כלב שוטה? אם ראית מאמרו של א. י. ברור, בחוברת "מאזנים" האחרונה, אדר א', תשל"ג, ודאי הבחנת כי גרסתו היא כלב שוטה, עליה בנה בנין שלם. לא נתתי דעתי על הדבר, ואם נכשל ברור – נכשלתי אני שבעתיים. חשוב לי לתקן את הדברים ולהעמידם על אמיתותם ולציין את הדבר בחוברת הקרובה. ועל כן, אנא בטובך – החש תשובתך.

בכבוד רב ובברכה,

(-) משה שמיר

ב.

לכבוד

מר משה שמיר

עורך "מאזנים"

תל-אביב.

4 באפריל 1973

מר שמיר הנכבד,

את מכתבך קיבלתי היום והריני ממהר להשיבך.

הנוסח במהדורות "כל הכתבים" החל במהדורה הראשונה – תש"י/1945 – הוא "כלב משוגע" ("תמול שלשום" עמ' 276). בפרק "בלק" שנדפס עשר שנים ויותר קודם שיצא לאור הרומן בשלימותו, לא זו בלבד שאין הנוסח "כלב שוטה" אלא שהתאר כלב משוגע מודגש ביותר עד כדי פירוט אותיות משוגע (צרפתי למכתב הצלום של הקטע).

אכן קראתי את מאמרו של ד"ר א. י. ברור ב"מאזנים" האחרון. לפיע"נד יפה היה עושה ד"ר ברור אם היה בא ללמדנו בסוגיה הנזכרת בפסקה האחרונה במאמרו, כלשונו: "הבא לנתח את "תמול שלשום" ודמויותיו, חייב ללמוד את תנאי-החיים של ישובנו בארץ, סמוך למלחמת העולם הראשונה". יתכן שהסיבה לשגגה שיצאה מלפניו נעוצה בקשיי ראייה, כמדומני שהוא מכתיב את הדברים מן הזכרון, והזכרון, שלעתים אינו עומד לצעירים, אצל ישישים מופלגים בשנים על אחת כמה וכמה שהדבר יתכן.

לענין מה שאומר ברור ובצדק על ריבוי הפרטים המדויקים ב"תמול שלשום" אני מצרף לך תצלום מכתב של הוואולוג המנחם ישראל אהרוני. מן המכתב מסתבר שעגנון נועץ בו בקשר לתיאור דמותו החיצונית של בלק. המכתב הוא מיום 5 ביוני 1945, היינו, זמן קצר קודם שנעשו ההגהות האחרונות של "תמול שלשום". בקטעי הצילום שצרפתי ניתן לראות כיצד תיקן עגנון ושינה את תיאורו החיצוני

של כלב ההוצות בין נוסה תרצ"ה לנוסה תש"ו, עפ"י הפרטים שמביא אהרוני במכתבו. ומענין לענין באותו ענין, יש שסברו שאהרוני זה הוא ארזף - אחת הדמויות המענינות ב"תמול שלשום" ובאמת יש צדדים דומים בביוגרפיות של ארזף (כפי שמביאה עגנון) ושל אהרוני. ויש אף שדרשו ארזף - ראשי תיבות לאהרוני ראש זואולוגי פלשתינא. עגנון מביא את הפרטים הללו ומלגלג על "הפענוח" הזה ברשימתו "עם עצמי" שנדפסה ב"הארץ" ביום 3 באוקטובר 1952. וכיון שהפלגתי בדברים ונגעתי אף בענינים שלא נשאלתי להם הריני מסיים בזה.

בכבוד רב ובברכה

(-) רפאל וייזר

מחלקת כתבי-היד והארכיונים

בית הספרים הלאומי והאוניברסיטאי, ירושלים

ג.

ב"ה

תל-אביב, כ"ד למב"י תשל"ג

אדוני עורך "מאזנים" הנכבד!

מכתבך מיום 8.5.73 והמצורף אליו קבלתי. אין ביכולתי לבדוק את טופס "תמול שלשום" שבביתי בירושלים, אם שינה עגנון במהדורה זו "משוגע" ל"שוטה". יתכן שטעיתי וההסבר לכך לא בישישותי-השישית, אלא בעברית הקדושה של חז"ל והרמב"ם, בה אני חי וחושב, שאינה קליפת טיח דקה על גבי חומה לועזית או כלאים של יידיש, שבה אומרים "א משוגענער הונד". בעברית זהו כלב שוטה, וכך נקלט במוחי, ממה שקראתי לפני עשרות בשנים. דומני שבדברי עם עגנון בנושא זה השתמשתי בתואר הנכון לבלק. ובכן, לא טעות גוי או עם הארץ או יישיש שעבר ובטל אלא טעות חבר מתוך נאמנות לעברית נכונה מורשת אבות, בה כתב גם אבא ז"ל את חיבוריו. בידי כרך מכתבי עגנון, ועלי להעטירו בהערות - הסברות. בדעתי לכתוב אי"ה אחרי חג השבועות "בנערינו ובזקנינו" אגרת פרידה של רש"י עגנון מעירו. בספור זה ראה את בני-מקומו בעינים בהירות ולא ב"גלוריפיקציה" (אין לי ברגע זה המלה העברית) כבחיבורים אחרים, כגון עיר ומלוואה. הפעם לא אכשל, כי הספר לפני.

בכבוד ובברכה,

(-) א. י. ברור

משרד החינוך והתרבות / האגף לתרבות

המחלקה לאמנות מודיעה כי:

בגלל ריבוי הבקשות להשתתפות בהוצאת ספרים נקבעו שני תאריכים בשנה לדיון בבקשות אלו:

על כל הבקשות שיתקבלו עד 1 באוגוסט - 1973, יהיה דיון באותו חודש. דיון שני יתקיים בבקשות שיוגשו עד 1 בינואר - 1974.

המשרד יתן עדיפות לאותם ספרים אשר הוצאתם לאור מובטחת עקרונית ע"י מו"ל.

בהזדמנות זו אנו מפנים את תשומת ליבם של המעוניינים לכך שהמחלקה לאמנות מטפלת אך ורק בתמיכה בהוצאת ספרים ולא בהוצאתם לאור.